ПОЈЕДИНИ БРОЈ 50 ПАРА.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 400 К на годину, 200 К на пола године, а 100 К на четврт године; за Америку 5 долара на годину. Претплатити се може бар на четврт године.

Издавалац „Застава“ д. друштво.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом.

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Лазарева улица број 14. — Телефон бр. 110. :: Рукописи се не враћају. ::

Издавалац „Застава“ д. друштво.

Број 201. Нови Сад, у среду 7. септембра 1921. Година LII.

Финансијска конференција.

За који дан ће и она почети. Она ће прво почети са „Великим“ као што то и приличи у овом тако демократском времену! Мали немају бог зна чему да се надају, а ми Срби специјално. Пошто нам се одузео неки постотак на рачун Италије, узео нам се и неки на рачун Румуније, иако је она лепо трговала са непријатељем до 1916., иако се она напљачкала на 30 милијарди при „пацифирању“ мађарских бољшевика; узео нам се неки постотак и на рачун Грчке, да би разуме се, боље могла да ратује, а не као што је Енглеска говорила, да је то због Солуна, који је највише вредио због свог географског положаја на источном европском бојишту, јер је позната ствар, да Грка није било на Солуну и да му географски положај ништа неби вредио, да није било Срба, Француза и Енглеза. Е ал' таке смо ми среће!

На овој конференцији неће бити само „пријатеља“, биће ту и „непријатеља“, јер Р. Турлаков, бугарски минист. фин. има већ две недеље како је отишао у Париз, а пошто је дао већ и изјаве, знамо зашто је отишао.

Бугарска води политику економску; пре годину дана она није имала буџет (сигурно нашом кривицом!) и први је циљ министровог пута, да проучи прилике других, да би их применио на своју земљу. Али то је „за опсенити“, он је дошао ради разних банкарских питања, која се „најбоље решавају директним разговором“. Бугарска хоће да плати лојално — то већ слушамо хиљадити пут! — али јој је терет врло велики — и то већ слушамо по хиљадити пут; што све једно на друго излази, да се извуче те да не плати. Бугарска се нада, да ће Велике Силе, које знају право стање економско и финансијско, Бугарске, задовољити неке неоспорне тражње у модалитету плаћања. Овим је све речено! Но ако већ нисмо добре среће у питању одштете што се тиче Немачке, ако нам прети опасност, да се и Бугарска извуче, ми треба добро да водимо рачуна и о Аустрији. После разрачунавања са Аустријом испало је, да смо ми дужни Аустрији а не она нама! Ми који смо добили крајеве најмање богате и у најмањој количини. Јер је Босна и Херцеговина отцепљена од дуга, па према томе и од прихода старе Аустрије. Међутим и ту смо лоше среће били, ако је истина да је Босна увек имала више дохотка него ли расхода; јер се војне жељезнице, утврђења и сав трошак око подјармљивања односно продужења његовог, једне земље не мење као њен рођени дуг, као на пример и трошкови око „окупације“ 1878. Ратни дугови увек остају ономе ко их је правио, али овде је реч о садашњости т. ј. нама не падају дугови ратни Аустрије од 1914. Али дали то важи само за овај рат. Дали наша Краљевина треба да прими и ратни дуг од 66:54. и остале, који индиректно у обратном случају падају нама на терет. Толико питања, толико неизвесности! Уговор Версањски и Тријанонски решили су то важно питање по нашу кожу, тиме што ће се образовати једна „Комисија“ која ће решавати у свим питањима. Ко је и каква је та комисија, овде код нас нико не зна; ни шта она ради; ни како ради; и да ли би она имала та права да нама заповеда и наређује зато, што је г. Клемансо тако хтео? А ми видимо како она ради са Аустријом; Аустријанци су се од 1918. поново задужили до преко главе; једу, пију, играју и забављају се; издају папире т. ј. новце на вагоне и ипак постоје! Држи их некаква мистична рука о којој нико ништа не зна. А сви остали „наследници“ Аустрије а специјално ми морамо да се мучимо и да таворимо дане, док су Аустрији ту скоро опростили шта вам ја знам шта, само толико знам, да ће јој нешто бити боље, да неће плаћати своје дугове и да ће данас сутра се на то позвати можда и Бугарска. Међутим једна држава никада не може пропасти ни банкротирати, а ако је непоштена или неће милом да плати, онда је треба натерати, као што је био пример са Турском и Грчком, а не из неке лажне болећивости наводити га на зло, благим поступањем, да још и више троши. Како се терају Немци, тако треба терати и Аустријанце и Бугаре и Турке и Мађаре. Или је то правило да треба преврнути политичку опаклију, па да буде све опроштено? Шта ли ће тек бити сада приликом ове нове „Конференције“?. ○

„Жртве Инвазије“.

(Les victimes de l' Invasion.)

Један декрет француске владе од 30. јуна 1921. године, обнародован у званичном органу „Journal officiel“ — уредба о установљењу медаље „les victimes de l' invasion“ — т. ј. жртве инвазије. Иста медаљија има се доделити свима Французима старости до 17 године, и преко 48 године, дакле онима, који нису подлежали војним обавезама, као и свима Францускињама без обзира старости, који и које су остале под непријатељима и претрпели сва дивљаштва непријатеља и све ратне несреће! Колико је ово женијални гест француске владе, колико у овоме гесту имаде признања онима, којима је свирепа судбина доделила горке часове да буду под непријатељем, и да осете сву грубост немачке „цивилизације“, да се увере, да Немци који су до светског рата важили и сматрани као најкултурнији народ на свету, да је све то гола лаж. Даклем француска влада хоће да одликује оне, који су горко и страшно претрпели све ратне несреће; њих племенита Француска одликује за жртве поднете Отаџбини; њих француска влада хоће да одликује, јер су и они достојни синови и кћери Француске. Ево зашто је француска влада увек велика и племенита и проћи ће векови, и нико од народа на земљином шару неће моћи достићи Француску?

А како ми радимо? Шта ради наша влада? Она и ми радимо наопако, да би што дубљи јаз направили између оних, којима је срећа доделила да се дочепају Крфа, и преко њега све благодати избегличког живота, и оних који остадоше у земљи и који часно падоше тешкога ропства и интернирања. Краљевска влада створила је „Албанску споменицу“ — на чијем попрсју стоје ове увредљиве речи: „За верност 1915.“! Шта више један београдски комендијаш предлагао је да се на тој споменици напише: „до краја верни“! Даклем, многи и многи који бејаху избеглице, и који бејаху на Крфу добро плаћени, а не радише ништа, или они који се комотно разметаху по Женеви са Српством или их српске новине оглашаваху за војне бегунце, они имају права на ову медаљију, и они су „верни“; а оних 700 храбрих српских официра и 150.000 војника који не бегаху испред непријатеља, него до краја остадоше верни Отаџбини, они немају права на „албанску споменицу“ јер они нису „верни“, иако остадоше без руку, ногу и очију или тешко болни!

Далеко би нас отерало, када би на дугачко и на широко о овој „Споменици“ писали! Стога, прелазимо преко ње, и предлажемо краљевској влади да на дан крунисања нашега младога Александра Мађедонског, публикује краљевски декрет о оснивању једне споменице — медаљије — на коју ће имати права сви они, који су допали ропства, сви они који су остали у Србији, а доказали да су били исправни Срби, сви они Срби из свију српских земаља који бејаху интернирани и мучени од непријатеља, сви они који

ПОДЛИСТАК.

Јулиа Ђурчић.

Из старих дана.

Ноћ је. Мека, ранопролетња, мирисава римска ноћ. На небу је пун месец, сребрне месечеве нити етарски танане, у лаком светлуцавом ткању обавијају велике, мрачне палате старога Рима, бело поплочане путеве и викоке, мргодасте споменике по широким римским трговинама. Између палата, улица и паркова протеже се Тибар, као дуга, вијугава пруга од растопљена сребра. Ваздушним таласима клизи мирисни етар са ранопроцвана цвећа на Монте Пинчију.

У близини Пантеона, високо у белом, хладном простору, озбиљно се диже у својим дугим, строгим линијама готски торањ доминиканске цркве Santa Maria sopra Minerva. Један широк прамен беле светлости споља пада кроз обојено стакло једног од дугих уских црквених прозора на паћеничко лице Микеланђеловог Спаситеља.

Доле је у манастиру све мирно. У великој дворани, у којој инквизиција држи преслушавања, гори пред Распећем кандило. Молекили ваздуха, преко дана загрејани и раштркани, ближе се, скупљају се крећу у меким, невидљивим таласима од којих подрхтава пламен у сребрном венецијанском кандилу. Светлост се расипа по соби и упија у велики сто пред Распећем, у столице раштркане око стола, у хладне зидове и у гвоздене зарђале решетке на вратима што воде у истражни затвор инквизиције. Дуге, црне сенке мрака мешају се у ову свестлост, као да хоће, да је зауставе у кретању, обавијајући је у свој несхватљиви, језиви, аветињски вео. Понекад запламти светлост јаче и црвенкаста светлосна плима поплави обале мрака, да се после неколико тренутака и опет врати у своје малочас оштро означене границе.

У овој је дворани пре осам година на коленима са склопљеним рукама саслушао своју смртну пресуду филозоф из Ноле Ђордано Бруно.

Али још се нису одбили о равне сиве зидове последњи ваздушни таласићи, заљуљани уздрхталим гласом великог инквизитора Иполита Бекарие устао је Бруно и охоло изрекао речи, које су одјекнуле простором и временом: „Ви са више страха изговарате пресуду, него што је ја слушам“.

На дугачком столу, застрвену црном чохом, оивиченом сребрном врпцом, стоје у два ниска посребрена светњака са широким подножјем две угашене жуте воштанице. Пре неколико часова седели су за овим столом чланови Sanctum Officiuma. Преслушавали су доминиканца Ципролама Орсинија.

„Ципроламо је бол наше душе“ — рекао је са сузама у очима папа Павле V. када му је саопштен исход данашњег преслушавања.

* * *

У двадесет четвртој години написао је млади доминиканац Орсини своју чувену расправу Само Католичка црква спасава. То је био одговор на једну протестантску тезу. Дело је писано снагом Микеланђеловог улета, како је рекао папа Клеменсо VIII. Противник је био смрвљен. У ваздуху се већ осећало над Ципроламовом главом свилено шуштање црвеног кардиналског шешира, а католичка црква назидала је у њему великог видара својих рана.

У то је време — 17. фебруара 1600. године — на Campo dei Fiori — спаљен доминиканац Бруно.

— — — — — — — — — — — —

Истог дана по подне седео је у једној соби палате фарнезе витез светиња латеранске палате, Каспар Шоп, Немац из Горњег Пфалца. Он је пре неколико година прешао у Прагу из протестанске у католичку веру и због ревносна гоњења нечистих, ужива на папском двору велико поверење.

На Шопу је одело од црне кадифе — као што носе отмени Баварци — са белим гргуљавим оковратником, који му допире до ушију. Ова укрућена таласава направа има облик воденична камена. Намирисан је мирисом од вивере.

Сто, на коме пише, начињен је у стилу нове ренесансе. Равну, широку плочу држе две ноге, од којих се свака горњим делом раздваја у три лавовске главе са испруженим језицима. Доњим се делом шире у снажне, стилизоване лавовске шапе и ослањају о постоље на коме се са средине диже из морских вала сирена са дугом расплетеном косом и рибљим репом.

Сто је начињен од махагонијева дрвета, што су га пре три године по први пут донели из Америке у Европу морнари на лађама сира Валтера Раолији, адмирала и пријатеља енглеске краљице Јелисавете. О овом пријатељству кћери Ане Булн са Раолијем не говоре у Ватикану без осмеха. Разумљива је пакост Ватикана. Због Јелисаветине мајке одвојио је Хенрик VIII. енглеску цркву од католичке.

Уз звоњење звона на свим црквама у Риму, у славу јубилеума Клеменса VIII. довршава Шоп свој реферат светој столици о спаљивању Ђордана Бруна. У соби се полако гаси дневна светлост. Боје и линије губе од своје јасноће. Овда онда предрхти преко целе собе, зидова и таванице црвена светлост са ломаче на блиском тргу dei Fiori.

(Наставиће се.)

учинише и допринеше уједињењу и ослобођењу, једном речју сви они који бејаху исправни Срби! Исто тако овом медаљијом треба одликовати све Српкиње, нарочито оне које бејаху под јармом Бугара! Ми Срби не умемо и не знамо да сами себе ценимо, а онај који себе не цени, тај није достојан слободнога живота. Ступањем на престо Краља Александра, треба сви да осете да су једнаки грађани ове земље, а не делити их на „верне“ и „неверне“, јер да није било којекакве беле руке, неби ни било „албанске споменице“; јер чланови беле руке бејаху недостојни да на бојним пољима своје груди декоришу одличијима, него онда хоће којекаквим споменицама, себе да одликују, стога доле с онима, који народ деле на „верне“ и „неверне“!

Инвалид **Љуб. Ст. Ђорђевић**
секретар „Народне Одбране“.

„Бачки Дом Високошколаца“ у Загребу.

Држим, да нема ни једног човека у нашој држави, који прати развој наших прилика, да му није позната акција око изградње „Бачког Дома Висошколаца“ у Загребу. Исто сам тако уверен, да су се сви наши родољуби у дну душе веселили, кад су чули за овај смели потхват наше омладине, наиме, да сама гради свој дом, у коме ће се сместити наши сиромашни свеучилиштарци, те тако избећи великој несташици и управо невероватној скупоћи приватних станова у Загребу.

Када се још узме у обзир, да ће овај дом бити врло солидно изграђен, те ће служити студентима кроз 50—100 година за становање, а не како је било у почетку пројектовано, само привремено, онда се морамо напросто дивити пожртвовности наших академичара, који ће својим радом учинити више за млађе колеге, него ли за себе. Праве плодове тога рада уживат ће потпуно они, који дођу касније на студије, док ће ови студенти, који сада раде мати мање користи.

Пре преврата, а нарочито после преврата, била је академска омладина извргнута највећим патњама, ради лоших станбених прилика. Ту су беду покушавали студенти умањити, уз припомоћ владе, на све могуће начине, али то им је само делимично успевало. Студенти су се и надаље потуцали по којекаквим мрачним и влажним собицама, становали по хотелима у истој соби са шверцерима, закутним трговцима, кајишарима, провалницима и другим сумњивим типовима, јер су их на то силиле хрђаве прилике. Велик проценат академске омладине оболио је од сушице и других болести, ради нездравог стана и слабе хране — што је лечнички констатовано — а неки су већ и животом платили. Уништавали су своје младеначко здравље и стављали на коцку живот они, који би данас сутра пуном паром радили за свој напаћени народ. Када би узели у обзир само страдање појединаца студената, морали би се најозбиљније прихватити посла, да очувамо нашу народну узданицу од те погибли, а поготово кад помислимо, да ће ти појединци бити с временом очеви обитељи, који ће своју болест пренети и на потомство, онда нам се управо императивно налаже, да помогнемо нашој омладини, што пре доградити започето дело.

Надаље морамо знати, да су баш они сиромашни студенти, који су извргнути овим неприликама, обично најспремнији и најагилнији наши људи, па су тиме потенцирано заслужили особиту пажњу свих искрених љубитаља нашег народа. Како смо видели, све су то жалосне прилике, које су забрињавале саме студенте, њихове обитељи, професоре, те остале пријатеље нашег народног подмлатка.

Када се је свеучилишни ректор др. Карло Радоничић повратио из Чехословачке са промоције председника републике др. Томе Масарика, донео је једну врло способну идеју, како би се овој студентској беди стало на крај. Иницијативом свеучилишног ректора, а на позив вршиоца банске дужности госп. дра Теодора Бошњака састављен је Акциони Комитет за изградњу „Бачког Дома Вишошколаца“, који се поделио у четири одсека и то: Технички, Финанцијални, Правни и Пропагандистички.

Др. Карло Радоничић, ректор свеучилишта кр. СХС., изабран је председником Акцијоног Комитета; др. Марије Кисељак, ректор кр. техничке више школе, председником техничког одсека Акцијоног Комитета; Подаупски Еуген, ректор кр. ветеринарске високе школе, председником Пропагандистичког одсека, а др. Ладислав Полић, проректор свеучилишта кр. СХС., председником Правничког одсека Акцијоног Комитета.

Сваки одсек прихватио се одмах посла. Читава организација рада развила се управо нападно брзо. Члан техничког одсека проф. Едо Шен, проректор кр. техничке високе школе, констатовао је, да су пројекти чешких студентских домова, што их је донео др. К. Радоничић за узорке из Прага, за наше прилике, обзиром на саставни материјал, као и на нашу климу, јако неподесни, што више неизведиви, јер код нас није развијена индустрија дрва ни издалека у толикој мери, као у Чехословачкој. Код нас је више развијена производња опеке, па је много лакше и јефтиније градити цигљом, него дрветом, према конструкцији чешких студентских домова. Проф. Шен је направио нацрте за једнокатне павиљоне из опеке, а унутарњу изведбу, стубишта, размештај соба, купаона итд., такође је врло успело и повољно решио, како најбоље одговара јефтиноћи изведбе, потребама ђака, а и самој естетици. Студенти су високе технике по напутку проф. Шена и овл. цив. градитеља г. Милана Поточњака израђивали поједине детаље нацрта тако, да су сви планови били у најкраћем року готови. Истодобно је израдио тачан прорачун свих трошкова око изведбе овог пројекта. (Наставиће се.)

Рат противу државе.

Под овим „страшним“ насловом изашао је у 227. броју „Балкана“ чланак врло карактеристичан по данашње прилике. Писац тога чланка, неки „Четник Народне Одбране“, у врло оштром и заједљивом тону напада Нови Сад, новосадске Србе чиновнике, адвокате и трговце, новосадске листове а нарочито „Заставу“ и њене сараднике и то једино ради тога, што је новосадско јавно мњење имало смелости да устане против корупције и да се овде одржи збор (анкета) против — царинарнице.

Нећемо полемисати са тим јадним „четником“ који је свакако регрутован тамо негде око новосадске царинарнице, а инспирисан можда на ономе банкету који је био приређен (чујте и крстите се од чуда, читаоци) у почаст инспектору министарства финансија, после одржане дисциплинарне истраге против овдашње царинарнице. У овом питању не може бити никакве полемике, јер нам то не дозвољава наш српски понос. Нема тога нигде на свету, па тако нећемо ни ми да станемо у разговор са људима, који имају образа да отворено бране крадљивце и корумповане и несавесне чиновнике. Министарство је само издало званичан извештај, да је у 27 случајева (а не само у шест!) заиста оправдана била тужба и да је против многих чиновника и цариника на новосадској царинарници заиста доказана злоупотреба и корупција. Према томе је дакле и наше писање било потпуно оправдано.

Уредништво „Балкана“ међутим чини врло рђаву услугу општој нашој ствари, када прима дописе овакове врсте, па ма они сто пута били од правих правцатих Шумадинаца и неких мистериозних „четника“, који ни Народној Одбрани не служе ни најмање на част и дику.

Приговоре и замерке пак према члановима нашег уредништва одбијамо са индигнацијом. Сви чланови нашега уредништва били су непоколебиви и онда, када су као српски новинари седели на оптуженичкој клупи пред Мађарима и за своје Српство бивали кажњени, глобљени, затворени и интернирани. И као што смо били добри Срби онда, таки ћемо остати и даље, бранећи интерес и углед нашега народа и наше државе и водићемо и даље борбу против свију и свакога, који тај углед и интерес ма на који начин руше и обарају.

БЕЛЕЖИТЕ
инвестициони 7%-ни државни зајам.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Ријечко питање.

Италијанска влада хоће да у најкраћем времену коначно реши ријечко питање. Према „Трибуни“ влада је опозвала са Ријеке свога посланика конте Доминиона, и комесара Фошинија ради тога, да би изједначила пословање разних области, које су је заступале на Ријеци, неби ли се тако лакше и брже дошло до коначног уређења ријечке државе и нормалног живота у њој. Разни листови енергично захтевају тако уређење, јер Ријека стаје Италију већ милијарде. Сваки месец Италија троши на Ријеку око 9 милиона. Италија купује сваки дан 50.000 порција живежа, шаље за сва звања потребе, плаћа чиновнике и издржава преко 3000 војника на Ријеци. То трошење новца при садашњим мизерним приликама у Италији, закључују листови, може се исцрпити. Ријечани бацају кривицу на италијанску владу за садањи положај. Ријечани одавно желе, да се реше италијанске управе и бриге. Нека Италија пусти Ријеку на миру, па ће набрзо настати миран и редован живот и у граду и у пристаништу.

Италија и Немачка.

Између Италије и Немачке је потписан у Берлину у министарству спољних послова трговински уговор. Садржина овог уговора ускоро ће бити објављена.

Пораз Турака.

Према вестима из грчког извора Турци су потпуно потучени код реке Сахарије. После седмодневне борбе, турске су се трупе повукле према североистоку. Грчка војска има да пређе још 80 километара до Ангоре.

Рајтер јавља, да грчке трупе напредују и гоне турску војску. Грци су напредовали око пет миља на истоку од Сонгаријоса, и мисли, да су Грци заузели највећи део висова, које су држали Турци. Курди угрожавају врло озбиљно турске саобраћајне линије према истоку.

Предлог Де Валера

Председник ирске републике Де Валера поднео је нов предлог за споразум у смислу двојне англо ирске републике.

Аустро-Мађарски спор.

Обзиром на критичну ситуацију на граници између Аустрије и Мађарске, енглески војни аташе, пуковник Кунинзан, заједно са великим бројем антантиних официра отпутовао је на границу, куда су послати велики одреди аустријских трупа са артиљеријом, да заштите аустријску границу од мађарских банди, које се налазе нарочито на граници Штајерске. Код Хоенбрука је започела борба између мађарских и аустријских трупа. Пљачкашке мађарске банде растерале су аустријске трупе.

Из Америке.

Председник Хардинг у своме говору приликом отварања ратнога колежа рекао је, да без обзира на то, куда нас аспирације света воде, неће доћи никада време, када ће нам оружана сила бити безкорисна.

Промена Бријанове владе.

Из Париза јављају, да је оставка Бријанове владе готово неминовна, због све већег незадовољства против министра финансија Думера. Бријан ће, како се тврди, реконструисати владу, у којој ће на место Думера за министра финансија доћи Лушер, садашњи минустар обнове.

Питање Цариграда.

„Имброс“ пише: Не знамо, да ли грчка штампа, или остали европски листови, подижу већу галаму око питања Цариграда. Али, ако страни листови мисле да имаду право, да се брину за судбину Цариграда, у Грчкој се неће нико одрећи права на овај град. Не треба заборавити, да је Цариград био престоница јелинске империје, и да је тамо био последњи јелински император, а да је тај град још и данас са пола милиона Јелина чисто грчки град. Права Грчке на Цариград још су појачана последњим победама грчке војске у Малој Азији. О томе су сањале готово све генерације и тај ће се сан испунити.

ВЕСТИ.

— **Локални саобраћај.** Почев од 4. до укључиво 15. септембра т. г. превозни брод „Касија Милетић“ саобраћаће по овом возном реду: Полазак из Новог Сада у Каменицу: у 4, 5, 6·30, 9, 12·30, 14·30, 16·30, 18·30 и 20 часова. Полазак из Каменице: у 4·45, 5·30, 7·15, 9·30, 14, 15, 17 и 20·30. Почев од 15. септембра до 15. октобра т. г., односно до даљег наређења први превозни пут од Новог Сада у 4 часа и од Каменице у 4·45 часова изостаје. У осталом ред вожње остаје непромењен.

— **Сентиштван у Новом Саду.** Ко не верује да се први мађарски краљ налази још у Новом Саду, тај нека погледа на зграду „Гвозденог човека“, где се са другога спрата изнад оне посластичарнице лепо блиста кип његов.

— **Исплата бонова од 20%.** По решењу министарства финансија за најкраће време ће почети исплата бонова од 20%. Исплату ће вршити све филијале Народне Банке.

— **Црквена скупштина у Новом Саду** одржаће се сада у четвртак у 3 сата по подне. На дневном реду је више важних предмета, као и избор штипендијских питомаца.

— **Читуља.** Јављају нам из Мраморка (Банат), да је тамошњи срп. прав. свештеник Боривој Грбић, у 42-ој години умро. Покојник је син нашег пријатеља г. Гавре Грбића, умировљеног учитеља новосадског. Оплакује га супруга Даница са четворо дечице, два брата, три сестре и остала многобројна родбина. Покојник је увек био добар и савестан човек и примеран свештеник. Нека му је вечна успомена.

— **Наши суседи Мађари.** Пишу нам са границе из Ријице: Наши суседи Мађари баш никако да се опамете; ово ми на граници најбоље осећамо. Пре неки дан наговорили су једног овдашњег одрода, који је у друштву са две Мађарице извесио на нашу цркву мађарску заставу, на којој је писано: „Дођите Мађари, доста смо патили“. Но ово изазивање није још ништа. 27. августа ушла је мађарска погранична стража на наше земљиште и онде ухватила Тошу Михајловића. Два дана су злостављали овог нашег човека и тек на енергичан захтев наших власти, пуштен је кући. Мађари нам стално прете и наши се људи због тога не усуђују да излазе на своје њиве и винограде, јер наших стражара је врло мало на граници, на сваки километар по један војник. Молимо наше власти да нас заштите од избезумљених наших суседа.

— **Пронађене мађарске заставе.** Под овим насловом доноси београдски „Балкан“ у броју од суботе вест, да је у Сомбору надзорник варошке полиције г. П. Ђосић пронашао у тамошњој мађарској цркви мађарске заставе, које су биле потпуно нове и начињене пре кратког времена. Ето још једног доказа, да се Мађари још увек надају и сањају о старом Мађарорсагу.

— **Екскајзер утекао!?** „Берлинске народне новине“ доносе вест, да је екскајзер Вилхелм из Дорна утекао на крилатици. (Ову вест треба примити са великом резервом.)

— **Острво Крк покојном Краљу.** Са острва Крка кренула се једна делегација, која ће отићи у Тополу да се поклони гробу свога Великога Краља Ослободиоца.

— **Госе смењен.** Како дознајемо, пуковник Госе, председник комисије за разграничење у Барањи смењен је по наредби британске владе.

— **Недељни извештај о кретању заразних болести у Војводини** за време од 14—21. августа о. г. Врућица: заостало 43, приновљено 36, оздравило 9, умрло 4, свега остало 66. Велике богиње: приновљен 1, свега остао 1. Срдобоља: заостало 5, приновљено 10, оздравило 2, умро 1, свега остало 12. Шарлах: заостало 138, приновљено 66, оздравило 34, умрло 13, свега остало 147. Епидемије у Сенти, Ст. Кањижи и В. Кикинди још трају. Дифтерија: заостало 7, приновљено 3, оздравило 6, свега остало 4. Мрасе: заостало 30, приновљено 3, оздравило 21, свега остало 12. Маларија: заостало 9, приновљено 7, оздравило 3, свега остало 13.

— **Војвода Бојовић на путу.** „Невен“ јавља, да је војвода Бојовић пре неки дан стигао у Суботицу заједно са својим штабом. Сврха његовога доласка није позната, но биће да је у вези са разграничењем према Мађарској. Из Суботице је војвода прешао у Осек, где се такођер задржао неко време.

— **Венчање.** Г-ђица Невенка, кћи г. Лазара Димића учитеља новосадског и г. Озрен Срдановић, инжињер венчаће се сада у недељу 11.-ог о. м. у Саборној цркви у 11½ сати пре подне.

— **Изгубила се молба.** Тужи нам се један пријатељ из Аде, да је већ четири пута поднео суботичкој фин. дирекцији молбу ради продаје таксених марака, но на његову невољу све досадање молбе његове увек су се „изгубиле“. Заиста је чудновато, да се у једном звању тако лако и често могу „изгубити“ поднете молбе.

— **Карлови агитатори.** У Осеку је ухапшена нека Ана Миковић, која је нашим регрутима давала значке начињене од хрватске тробојнице а са натписом: „Живео наш краљ Карло“. Надамо се, да ће полиција ту агитаторку послати Карлу, да је овај награди.

— **Насељавање у Македонији.** По досадашњим податцима у Македонији је до 20. августа ове године насељено 6860 породица, које су добиле на расположење 57.530 хектара земље. У битољском округу стоји на расположењу 40.000 хектара, где би се могло населити преко 5000 породица. У Словеначкој је велико интересовање за насељавање у Јужну Србију, куда већим делом хоће да иду избеглице из Истре. Већ се воде преговори, ради сеобе прве партије насељеника.

— **Косанка Матић** из Раковца позива се да дође у редакцију „Заставе“ да преузме изгубљене ствари.

— **Др. Б. Мирић,** шеф оделења за очне болести у Државној Болници вратио се с пута и прима болеснике од 11—1. 1959 1-1

РАБОШ.

— **Назив новосадских улица.** Још док је стара зграда Срп. Нар. Позоришта постојала осамдесетих година прошлога века, запитао сам тада најстаријег члана срп. нар. позоришта: да ли је Телечкова улица Лазе Телечког. Он ми је одговорио: „у Новоме Саду и Србина глумца улица? Биће то каквог мађарског грофа“. Видим сада да исти није ни сам знао, а ја сам више од тридесет година био у уверењу да је та улица каквог мађар. грофа. Тек неки дан кад сам написао рабош у Застави од суботе и напоменуо да ни позоришту ни глумцима није ни једна улица посвећена, један старији Новосађанин ми случајно у разговору примети, да је Телечкова улица de facto улица Лазе Телечког. И друге старије Новосађане сам питао и потврдили су горњу тврдњу. Ја овим дакле исправљам рабош од суботе у „Застави“.

Но друга је невоља са улицама. Бивши прош. градски савет дао је улице: Гају, Прерадовићу, Петру Зрињском. А питам бјели Загреб је ли он дао којем српском великану коју улицу? Нема у Загребу бјелом ни трга ни улице нашег Петра Великог, ни Регента Александра сад већ Њ. В. Краља, а камо ли којег заслужног великана књижевника или песника.

Пардон има једна једина: Даничићев трг, који је годинама становао у Загребу, кад је срећивао српски или хрватски ријечник.

Неправедно је и Богданова улица пренета на Скерлићеву улицу. Богданови су староседиоци Новог Сада који су назидали Николајевску цркву и о свом трошку издржавали је. Зар нема у варошкој кући мало историје о Новом Саду?

Како се дају странцима улице, а где је улица Стевана Брановачког, где Полита-Десанчића, где Антонија Хаџића и других?

Баш је као и увек: оно што нам је близу, то је далеко, а оно што је далеко, оно нам је ближе. **Баја.**

РЕПЕРТОАР
Српског Народног Позоришта.

Среда: Госп. Алфонзо (Премијера).
Четвртак: Нитуш.

ПОЗОРИШТЕ.

— **Почетак овогодишње сезоне.** —

У суботу 3. о. м. била је у нашем Народном Позоришту у Новом Саду прва представа овогодишње сезоне. Давала се Сметанина „Продана невеста“. Искрено можемо рећи, да смо са овом представом потпуно били задовољни. Видили смо све наше старе познанике на позорници, који су нас својим певањем и играњем поново задобили. Гђца Божана Дубска као Марженка, тако је лепо и нежно певала, гђа Горскаја, гђа Равскаја (која сада први пут наступа као певачица у самосталној улози) и гђца Лукина такође су у својим улогама биле врло добре.

Од мушких морамо нарочито истаћи брата Руса г. Николајевића, који је цело вече својом улогом проводацује привукао симпатију целе публике. Г. Николајевић је и као певач и као глумац комичар особит и код њега се види стално напредовање. Новосадско позориште може се поносити што има такога певача, као што је г. Николајевић.

Вредно је споменути још и г. Д. Врбањца, који даје оправдане наде, да ћемо у њему добити доброга тенора за оперете, што новосадској позорници нарочито недостаје.

Балет је био врло добар и гђца Ваљина је постигла леп успех. Кор је певао врло складно и лепо.

Напослетку морамо изрећи и наше признање г. Л. Матачићу, диригенту, који је уложио много труда и мара, да нашу оперу дигне на ону висину, како би могла задовољити нашу публику.

В.

Годишња Скупштина Лекарског Друштва за Б. Б. Б.

1. септембра о. г. одржало је Друштво Лекара за Б. Б. Б. своју годишњу скупштину у В. Бечкереку. На ову скупштину је, и поред рђавих саобраћајних прилика дошао леп број наших лекара из разних крајева Војводине.

Поред ризних других предмета расправљано је на тој седници и о тешком материјалном стању општинских лекара, који у појединим срезовима имају 100 до 200 круна месечне плате.

Изабрана је нова управа у коју су ушли ови лекари: Др. Ј. Ненадовић, Др. С. Матановић, Др. Т. Јовановић, Др. Б. Мирић, Др. П. Адамовић, Др. М. Свињарев-Величковић — из Н. Сада. Др. Емил Григоријевић — Сомбор. Др. Н. Драгичевић — Панчево. Др. М. Поповић — Ст. Бечеј. Др. Паја Ивандекић — Суботица и Др. Ј. Стајић — Велики Бечкерек.

У управу југословенског Лекарског Друштва су изабрани: Др. Ј. Ненадовић, Др. Ј. Шамбек, Др. Ј. Стајић, Др. М. Петровић и Др. Д. Малушев.

После свршеног програма у ком је био и приказ болесника у тамошњој болници, приређен је гостима ручак, који је дао у почаст гостима град Бечкерек.

Гости су однели најлепше утиске из лепог и гостољубивог Бечкерека. **Ц.**

Из службеног курсног листа.
новосадске продуктне берзе.

5. септембра 1921. год.

Пшеница, бачка, 78—79	1025	—
Раж	—	—
Јечам:		
за пићу, бачки, 65	920	—
пиварски, 66	960	—
Овас (зоб)	785	770
Кукуруз, Бачки	800	780
Брашно:		
№ 0, без врећа	1500	—
за пићу	620	—
Мекиње с врећама, пап., Бачка, промпт	530	—
Пасуљ, бели, Бачка	1020	1000
Семе кудељно, fr. Бачка старо	800	—
Маст свињска	—	5250

Тенденција код пшенице непромењена, код кукуруза и зоби чврста. Цена новога, белога пасуља поскочила с 40—50.

Брзојави.

(Брзојавна Агенција „Војводина“ Нови Сад.)

Питање Албаније и Барање.

Београд, 6. септембра. На јучерашњој седници министарског савета је прочитан извештај наше делегације код Друштва Народа, која заседа сада у Женеви. Извештај се односи на албанско питање. Краљевска влада је израдила накнадне инструкције за нашу делегацију у Женеви и наложила је, да њено гледиште на албанско питање остаје исто: т. ј. има се сачувати потпуни интегритет независне Албаније, али се има тражити исправак наше границе код Дебра у долини Дрима. Наша влада сматра да одлука о албанском питању не може бити пуноважна, јер по 5. члану правилника Друштва Народа мора свака одлука бити једногласно донета, а против ове одлуке је гласала наша делегација.

На истој седници је и председник владе г. Никола Пашић прочитао извештај комисије за евакуацију Барање и поднео друге податке о тој евакуацији. Пашић је обавестио своје другове у кабинету како је извршена евакуација, те је известио и о предузетим мерама за обезбеђење наше границе у Барањи, која се повлачи од Михољца до Кишкесега.

Истрага због атентата.

Београд, 6. септембра. Истражни судија је данас наставио саслушања оптужених особа по делу атентата на Краља Александра. Он је дозволио, да се двојица каменорезачких радника бране из слободе. Ови су оптужени, да су сукривци Бранка Пуцара, каменоресца из Далмације, који је оптужен, да је у селу Острзници ковао заверу са својим друговима за атентат против Њ. В. Краља приликом повратка из иностранства. Истрага се и том правцу енергично наставља.

Крријумчарење злата и сребра.

Београд, 6. септембра. Већ су наши листови јавили за случај, да је у експрес-оријенту крријумчарено злато и сребро за иностранство и да су наше власти ушле у траг силним злоупотребама од стране кондуктера, поштара и другог особља на експрес-оријенту. Сада се јављају ови детаљи: Министар финансија је одредио вођење истраге по тој ствари свога помоћника г. Матковића, који је одмах преузео најенергичније мере да се зликовцима у траг уђе. Он је утврдио, да је неки Хирш, трговац из Загреба, као и Љуба Павловић трговац из Париза, имао активног учешћа у том крријумчарењу сребра и злата. Они су своје послове обављали већином у Великој Народној Кафани у Загребу и робу одмах у експрес-оријент лиферовали, где су већ имали своје људе за тај посао. Злато и сребро је ношено у Француску. Ноћу између 29. и 30. августа Матковић је у Загребу зауставио експрес-оријент и прегледао све вагоне. У поштанском фургону нашао је 2 џака сребра, што је конфисковано, а поштар Турнер, Француз је ухапшен. Приликом саслушања он је признао, да је он ту трговину већ одавно водио и изјавио је да је спреман да плати казну, само да га пусте на слободу.

Ноћу између 30. и 31. августа Матковић је поновно зауставио воз и у директним колима Букурешт—Париз нашао у плафону кола већу количину сребра. Кола су у Љубљани откопчана ради подробнијег прегледа. Трагање за крријумчарима се наставља, јер постоји сумња, да их има врло много.

Београдске новости.

Београд, 6. септембра. Упис за 7%-ни инвестициони зајам врши се у целој Краљевини врло живо. Осим новчаних завода и банака врше упис и поједине среске и окружне финансијске дирекције у целој земљи.

Министри Марко Трифковић и Јоца Јовановић, који су до сада били одсутни, положили су у понедељак у 10 сати пре подне заклетву верности Њ. В. Краљу Александру.

Министар пољопривреде и вода г. Пуцељ путује данас за Љубљану где ће на тамошњем вашару провести 8 дана.

Министарство унутрашњих дела издало је наредбу да се учине све припреме за изборе окружних скупштина. Ови избори имају се одржати 15. октобра о. г.

Јуче је у Ђевђелију стигло око 1800 руских официра и војника, те 300 жена, који су у врло бедном стању. То је последњи транспорт избеглица са Галипоља.

Енглези за Хабсбурговце.

Берн, 6. септембра. Под утицајем великог британског конзорција, који је са 40% заинтересован у печујским рудницима, већином акција ДДШГ и МФТР, конференција Амбасадора извршила је познати притисак на владу у Београду, тражећи брзу евакуацију Барање и бајског трокута. У вези са данашњим диктаторским режимом у Мађарској, британски капиталисти су спремни да помогну рестаурацију Хабсбурговаца у Мађарској.

У Лугану је ових дана одржан састанак између једног виђеног енглеског политичара и мисијонара бившег краља Карла. О чему се ту водила реч, није још познато, али се у меродавним круговима одржавају верзије, да ће Енглеска на једној од идућих састанака Врховног Савета покренути питање референдума у Мађарској о повратку Хабсбурговаца на мађарски престо.

Врење у Немачкој.

Берлин, 6. септембра. Стално се одржавају социјалистичко-демократске манифестације против реакције у Немачкој. У Берлину на збору суделовало је око 500.000 људи, а слично је било и у осталим местима Немачке. Прослава Седана је од стране владе забрањена. У Баварској је проглашено опсадно стање. На монархистичким зборовима у Баварској глорификује се убиство Ерцбергера као једно велико национално дело. У целој Немачкој влада крајња запетост. Парламент ће бити у кратком року сазван, а постоји могућност пада Виртове владе.

Управник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Трива Милитар.

Захтевајте и купујте:

ЕЛИДА-пасту за зубе

јер је најбоља и има све одлике, које се тражe од добре пасте.

1893 3—8

ОГЛАСНИ И ПРЕВОДИЛАЧКИ БИРО

„ПРОГРЕС“, НОВИ САД

ФУТОШКА УЛИЦА БР. 44.

Прима огласе за 70 листова наше Краљевине и иностранства, **преводи** на српски, мађарски и немачки језик, **преписује** и **умножава** машином или шапирографом. **Ради тачно, солидно и јефтино!** 1811 10-12

Стечај.

Расписујем стечај на упражњено место полицијског наредника у општини Моноштору с годишњом платом 800 дин. и доплатком на скупоћу месечно дин. 350.

Рефлектанти имају да ми до 15. септембра тек. год. поднесу овде прописно биљеговане и са следећим документима снабдевене молбе и то:

1. Сведоџбу о моралном владању и понашању.
2. Крштени лист.
3. Сведоџбу да је одслужио рок у војсци.
4. Сведоџбу о досадашњој служби и спреми.
5. Лечничку сведоџбу.

Закашњено поднесене молбе неће се у обзир узети.

Апатин, 25. августа 1921. год.

В. Крстић
срески начелник.

1958 1—1

Број 3415/1921.

Стечај.

Овим се од стране Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду расписује стечај на једно упражњено чиновничко место.

Потребна је стручна спрема као и знање српског, мађарског и немачког језика. Рефлектанти морају имати најмање матуру једне средње школе; апсолвенти једне Трговачке Школе имају предност.

Месечна плата је са скупаринским доплатком дин. 1000·— (К 4.000·—).

Молбе са приложеним сведоџбама имају се поднети најкасније до 30. септембра о. г. Управи Трговачко-Занатлијске Коморе у Новом Саду.

У Новом Саду 2. септембра 1921. г.

1957 1—2 **Управа.**

Телефон 126. Телефон 126.

„ТРАНСПОРТНО“ Д. Д.

МЕЂУНАРОДНО ТРАНСПОРТНО ДРУШТВО НОВИ САД, ЈЕВРЕЈСКА УЛИЦА БР. 13.

Централа: **Суботица.** Филијале и Експоситуре: **В. Бечкерек, Жомбоља, Винковци, Вуковар.**

отпочело рад на овдашњој пијаци. Са сопственим отпремничким средствима предузима сваковрсни **локални подвоз**, превоз покућства са прворазредним колима (Möbelwagen) уз најповољније цене. Предузима и обавља **интернационалне транспорте** на све стране иноземства. **Ускладиштења** итд. уз врло умерене цене и увете и поред свезе са великим банкама омогућује зајам на робу. 1929 3—4

Телефон 126. Телефон 126.

Др. Павле Јанковић

адвокат, прима од данас адвокатска заступства приватних странака у свима грађанским, кривичним и правним пословима код месних, првостепених и призивних судова. Исто тако прима и замене правозаступника из Војводине при грађанским и кривичним расправама код апелационог и касационог суда у Н. Саду. Стан: Грчкошколска бр. 7. I. спрат. Н. Сад, сеп. 1921. г.

1914 3—3

Број 6388/1921.

Оглас дражбе.

На основу овлаштења Здравственог Одсека за Банат, Бачку и Барању од 2./IX. о. г. бр. 5072 расписује се овим на дан 15. септембра о. г. у 10 сахата пре подне у уреду ове Дирекције оферитална дражба ради осигурања радова за новоградњу зграде Пастеровог Завода у Новом Саду.

Технички елаборат може се видети за време званичних часова у Архитектонском Одсеку ове Дирекције.

Оферирати се може или на цео посао или на поједине послове потпуно са материјалом и радом. На посао земљани, зидарски и постављачки те дунђерски може се оферирати и само на рад. Оференти, који оферирају на рад са градивом имају у својој понуди да назначе, колико попуштају у процентима од прорачунске своте. Оференти, који оферирају само на рад, имају поднети појединачну цену за сваку врсту посла на начин како је прорачун састављен. За земљани, зидарски, постављачки и дунђерски посао добавља послодавац — за случај да се ови послови предаду оферентима само на рад — сво градиво а халат и скеле дају предузимачи.

Оферти се имају таксирати са таксеном марком од 20 динара и у запечаћеној коверти предати у Уруџбеном записнику Грађевинске Дирекције. У име жаобине прилаже понуђач 5% у готовом новцу: досталац допуњује жаобину на кауцију до 10% од понуђене своте. Кауција се може положити у уложној књижици, вредносним папирима или гарантном писму новчаних завода на то овлаштених.

Сви радови имају бити довршени за 120 радних дана од дана предаје посла.

Закашњене, нејасне и брзојавне понуде не узимају се у обзир.

Нови Сад, 3. септембра 1921. год.

1962 1—1 **Грађевинска Дирекција**

Придружили

би се једној, већ постојећој радњи **мануфактурне, галантеријске, кратке помодне робе,** са робом и новцем укупно до 1,000.000·— круна или тражимо за ортака у истој струци вештог, ваљаног Србина, који има нешто новаца, а са локалом и станом располаже. — Намеравамо се настанити у Срему. — Понуде уз референце молимо на наслов:

БРАЋА ПЕЈИЋ
избеглице код G. Kheidl-a
Пелмоноштар (Барања)
1960 кућни број 182. 1—3

Тражим локал

за дућан, може бити и **цела кућа на згодном месту у вароши или на селу. — Јавити се Администрацији овога листа.**

1961 1—1

Дупла дрвена врата

(240×120 цм.) и један гвоздени шпорет на продају. — **Стрељачка ул. 18.** 1948 3-3

Семе шпињаче

(Spinatsamen) најбољих холандских и њемачких врста препоручује

Север и Комп. Љубљана, Словенија.

1902 7—10

ШИНЕ

за кола, Винтерова осовина, тучаних плоча за шпархерд, готови плехани и тучани шпархертова, рерне, цеви и колена, ланаца за шарагље, плугова, раоника, калаисаног посуђа, дименционплеха од ½—5 мм. Црни дах- и шлосплеха, бели, анк и анкованог плеха, разни окова за намештај и грађевине. А осим тога разне гвожђарске робе у великом избору по најјефтинијој цени добити се може код:

Гвожђарске трговине

Јулије Кусли, Н. Сад

Темеринска ул. 8.

Телефон 350. 1926 4—

ЈОСИФ ЈОВАНОВИЋ

казанџија из МОХАЧА, јавља својим цењ. муштеријама да се преселио и своју казанџијску радњу пренео у **Осек,** Горњи Град, Рајснерова улица бр. 38. где сам се сада настанио. — **Има на стоваришту готових модерних ракијских бакарних казана у свакој величини на велико и појединачно.** 1956 1—1

Број 2941/1921.

Објава.

Старо Сивачко општинско поглаварство овим објављује да ће продавати на јавној дражби око 70 метара петролеума на дан 20. септембра т. г. пре подне у ½10 сати за готов новац код опћинске куће на велико и на мало.

У Старом Сивцу, 30. августа 1921. г.

Сима Б. БракоВачки с. р. бележник. **Ђука Калић** с. р. кнез.

1935 3-3

Оглашујте у „Застави“

Рестаурант „Јелисавета“

у згради Хотела Јелисавета Н. Сад

Сасвим реновиран и луксуриозно удешен. Одлична француско-српска кухиња. Изврсна сремска вина и увек свеже пиво. Састајалиште интелигенције. — Примају се абоненти на храну. — Кафана Јелисавета — свакодневно концерат од 8—12 сати увече. 1916 5—

За моју гвожђарску трговину потребујем једног старијег

помоћника

СТУПАЊЕ ОДМАХ

Ђока Утвић, трговац
Сомбор. 1944 3—5

ТРАЖИ ТРАЖИ

ДАНИЛО НЕДУЧИН

МЕТАЛО-ЛИВАЦ

за своју ливницу старог месинга, метала, окова и т. д. Плаћа по најновијој дневној цени. 1953 2—3

НОВИ САД, Ханска-Соколска улица.

Јолер Јаков

родом из ТОРЖЕ, 15 год. стар, добро развијен, плаве (Blond) косе и обрва, одело старо браон, браон шешир са црном пантљиком, жуте сандале, са вишњовим штапом у руци, отпутовао је 24. августа са вечерњим београдским брзим возом из Љубљане и на путу нестао, — код себе је имао К 180.000. Ко пронађе Јакова нека се јави **Јолер Карлу у Торжи,** биће добро награђен. 1954 2—3

КУЋА

са 4—5 соба тражи се одмах за школу **Руске избегле деце.** Плаћа се месечно до 2000 динара. Јавити у Администрацију. 1933 3-3

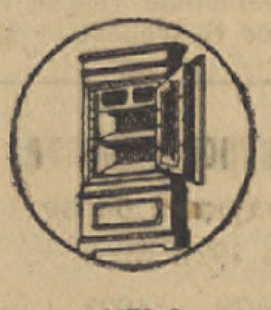

1478 3—

БЛАГАЈНЕ

панцер сигурне против ватре и провале, у свим величинама и I-а фабриката, Асбест благајне за вредносне папире, ручне благајне, благајне за узидати, пулт благајне, добија се код:

American Kondor Comp.

Загреб, Илица број 18. Тенефон 5—05.

Солидна израдба! — Солидне цене!

ПРИСПЕЛА НА ВЕЛИКО

МАНУФАКТУРА

Приспела нам је врло велика количина и врло велики избор разноврсне мануфактурне робе. 1974 1—2

ДРАЖИЋ, ДУНЂЕРОВ И ДРУГОВИ

НОВИ САД, Пашићева ул. број 18.

УСЛУГА ТАЧНА. ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ.

Телеграм: Angiofrania. 1974 1—2 Телефон: 262.

Штампарско подузеће „Застава“ д. д. 916—921.